Raadsvoorstel

Voorstel aan de raad van de gemeente Noardeast-Fryslân

Jaartal + zaaknummer	: 2021 / Z334981-2021
Raadsvergadering d.d.	: 9 december 2021 (It Debat)
Portefeuillehouder	: Fedde Breeuwsma
Programma	: (6) Iepenbiere romte
Programmaonderdeel	: Riolering
Naam opsteller	: J. Bijlsma (E-mail: J.Bijlsma@noardeast-fryslan.nl)
Onderwerp	: *Gemeentelijk Rioleringsplan 2022-2026.*
Begrotingswijziging	: ja

Voorgesteld raadsbesluit

De raad wordt voorgesteld in debat te gaan over de volgende voorstellen:

1. Kennis te nemen van de bijgevoegde beleidskeuzenotitie Gemeentelijk Rioleringsplan 2022-2026.
2. Akkoord te gaan met het voorstel vanuit het college om de volgende onderdelen bij de uitvoering van de gemeentelijke watertaken ook formeel te harmoniseren:
   a. De kosten voor een rioolaansluiting bij nieuwe woningen in het buitengebied zijn voor rekening van de particulier.
   b. De gemeente neemt alleen gemalen over van particulieren welke in een deugdelijke technische staat verkeren én goed bereikbaar zijn voor onderhoud. Eventueel achterstallig onderhoud én of het verplaatsen van het gemaal naar een locatie dient eerst door en op kosten van de huidige eigenaar hersteld te worden.
3. Akkoord te gaan met het voorstel vanuit het college en scenario C *Klimaatrobuust en duurzaam* als beleidsscenario voor de planperiode 2022-2026 vast te stellen.
4. Akkoord te gaan met het voorstel vanuit het college en de tarieven rioolheffing in de planperiode 2022-2026 niet te verhogen (anders dan de jaarlijkse indexatie).
5. Akkoord te gaan met het voorstel van het college om de voorziening groot onderhoud riolering op te heffen en deze met de voorziening vervangingsinvesteringen riool samen te voegen tot een egalisatievoorziening.
6. Door middel van het vaststellen van de wijziging nr. 153 (begroting 2021) en wijziging nr. 2 (begroting 2022) de begroting aan te passen.

Inleiding

Aanleg, beheer en onderhoud van riolering is een gemeentelijke taak die is vastgelegd in wettelijke zorgplichten. Hoe een gemeente invulling geeft aan deze zorgplichten staat omschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Het opstellen en publiceren van een GRP is op dit moment nog een wettelijke verplichting vanuit de Wet Milieubeheer. Met het inwerkingtreden van de Omgevingswet (op 1 juli 2022) vervalt deze planverplichting. Om aan de (nu nog) wettelijke planverplichting te (blijven) voldoen is dus een nieuw GRP noodzakelijk. In het voorjaar van 2020 zijn wij daarom gestart met het opstellen van een nieuw plan. Met dit nieuwe GRP sorteren we al voor op de nieuwe plankaders vanuit de Omgevingswet. Dit wordt ook het eerste GRP van de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân.

In dit nieuwe GRP zijn klimaatveranderingen een belangrijk thema. Klimaatverandering heeft impact op hoe we binnen de openbare ruimte omgaan met opvang en verwerking van water, omdat dit zowel schaarser (droogte) als heviger (wateroverlast) gaat worden in de toekomst. Hoe we omgaan met de klimaatveranderingen, in welk tempo, hoe de interactie daarin is met overige facetten uit de openbare ruimte (zoals bijvoorbeeld groen en wegen) en wat daarin de inbreng wordt van een ieder is in het nieuwe GRP bepaald.

Beoogd effect

Na vaststelling van de beleidskeuzenotitie Gemeentelijk Rioleringsplan 2022-2026 beschikken we over een actueel beleidskader voor de invulling van de gemeentelijke watertaken en voldoen we daarmee weer aan de wettelijke planverplichting van het hebben van een, door de Raad vastgesteld, GRP. In dit beleidskader zijn de verschillende randvoorwaarden en uitgangspunten uit de voormalige gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. nu ook formeel geüniformeerd.

Met de vaststelling van scenario C kunnen we de gevolgen van de klimaatveranderingen, in de vorm van wateroverlast, in de gemeente aan gaan pakken en werken aan een klimaatrobuuste en duurzame inrichting van de buitenruimte.

Argumenten

1.1 Het voorstel past in het ingezet beleid van de achterliggende jaren

- Deze beleidskeuzenotitie volgt de beleidslijn van het huidig GRP en het Regionaal Waterplan NOFA.
- En geeft daar bovenop invulling aan de regionale afspraken uit het Fries Bestuursakkoord Waterketen en de landelijke afspraken uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie.

1.2 Met het voorstel voldoen we aan de Wet

- Met de beleidskeuzenotitie geven wij invulling aan de wettelijke planverplichting van het GRP conform de Wet Milieubeheer.

2.1 Met het voorstel zijn de verschillende randvoorwaarden en uitgangspunten uit de voormalige gemeenten Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland c.a. nu ook formeel geuniformeerd

- In het verleden is bij aansluiting van nieuwe woningen in het buitengebied verschillend omgegaan met de kosten voor het noodzakelijke gemaal. Af en toe is deze op kosten van de gemeente geplaatst. **Voorstel** is dat deze kosten voor rekening van de particulier zijn. De gemeenschap mag namelijk niet opgezadeld worden met de kosten ten behoeve van één enkele particulier die wel het genot heeft van wonen in het buitengebied.
- In het verleden zijn bij de aansluiting van percelen in het buitengebied gemalen geplaatst welke af en toe in beheer en eigendom zijn bij de betreffende bewoner. Daarbij is het vaak onduidelijk wie die geplaatst heeft en waarom het eigendom en beheer bij de bewoner ligt. De achterliggende jaren is de gemeente af en toe benaderd met het verzoek het beheer en eigendom over te nemen. **Voorstel** is dat de gemeente alleen gemalen overneemt welke in een deugdelijke technische staat verkeren én goed bereikbaar zijn voor onderhoud. Eventueel achterstallig onderhoud én of het verplaatsen van het gemaal naar een locatie dient eerst door en op kosten van de huidige eigenaar hersteld te worden. De komende planperiode worden de kaders voor “deugdelijke technische staat” nader uitgewerkt.

3.1 Met het voorstel kunnen we de gevolgen van de klimaatveranderingen, in de vorm van wateroverlast, in de gemeente aan gaan pakken

- Afgelopen zomer hebben wij in de gemeente wederom de gevolgen van de klimaatveranderingen ervaren in de vorm van wateroverlast. Met de beleidslijn van de huidige GRP’s kunnen we maar in beperkte mate deze problemen aanpakken. Omdat we in de toekomst vaker met extreme neerslag te maken krijgen, maar ook langere periodes van droogte, stelt het college voor te kiezen voor scenario C.
- Met scenario C worden middelen vrijgemaakt waarmee we de meest acute probleemlocaties met wateroverlast in de planperiode aan kunnen pakken.
- Tevens worden middelen vrijgemaakt om andere aandacht locaties voor wateroverlast beter in beeld te brengen en maatregelen om de omgeving klimaatrobuuster te maken te bepalen.
- Daarnaast gaan we bij scenario C nadrukkelijk bewoners betrekken bij het klimaatrobuuster maken van de omgeving. Zij kunnen c.q. moeten ook een belangrijke bijdrage leveren in de aanpak van de problemen.
- Door de beleidskeuzenotitie vast te laten stellen én daarmee de middelen vrij te geven stelt de Raad het college in staat invulling te geven aan scenario C; het klimaatrobuust en duurzaam inrichten van de buitenruimte in Noardeast-Fryslân.

3.2 Met het voorstel werken we naar een klimaatrobuuste en duurzame inrichting van de buitenruimte

- Door de beleidskeuzenotitie vast te laten stellen én daarmee de middelen vrij te geven stelt de Raad het college in staat invulling te geven aan scenario C; het klimaatrobuust en duurzaam inrichten van de buitenruimte in Noardeast-Fryslân.

4.1 Met het voorstel wordt een tariefstijging van de rioolheffing voorkomen:

- De voorziening riolering beschikt over een voldoende grote financiële buffer.
- De te dekken lasten van scenario C liggen in de planperiode 2022-2026 iets boven de inkomsten rioolheffing 2022.
- De buffer uit de voorziening wordt ingezet om de jaarlijkse tekorten op te vangen en tariefstijging van de rioolheffing daarmee te voorkomen.

5.1 Met het voorstel komen we tot een eenduidig beleid rondom investeringen

- Vanuit de behoefte tot een eenduidige omgang met investeringen is het voorstel de voorziening groot onderhoud riolering op te heffen en deze met de voorziening vervangingsinvesteringen riool samen te voegen tot een egalisatievoorziening.
- Deze egalisatievoorziening wordt ingezet om de tariefstijging rioolheffing de komende planperiode te beperken.
- Dit betekent dat vanaf 2022 alle investeringen worden geactiveerd en als kapitaalslasten ten laste van de begroting komen.

6.1 Doormiddel van het vaststellen van de wijziging nr. 153 (begroting 2021) en wijziging nr. 2 (begroting 2022) de begroting aan te passen

- De begroting zal aangepast worden zodat de planning van de noodzakelijke vervangingsinvesteringen en de rioleringsbudgetten voor het beheer en onderhoud aansluit bij het nieuwe gemeentelijke rioleringsplan.

Kanttekeningen en risico's

1.1 Beperkte mogelijkheden tot aanpak van klimaatproblemen

De beleidslijn van de huidige GRP's geven ons maar beperkt ruimte en mogelijkheden om de problemen als gevolg van klimaatveranderingen aan te pakken. Het niet accorderen van deze beleidskeuzenotitie betekent dus dat we op dit thema maar in beperkte mate maatregelen kunnen treffen.

1.2 Geen basis voor structurele uitbreiding van de eigen formatie

Het niet accorderen van deze beleidskeuzenotitie betekent dat er geen budget vrijgemaakt wordt voor de noodzakelijke structurele uitbreiding van de eigen organisatie. De achterstanden die er nu zijn worden dan niet ingelopen. Dit leidt tot een groter risico op uitval van de voorzieningen en toenemende onderhoudskosten doordat we te laat ingrijpen waardoor schades in tussentijd verergerd zijn en herstel ervan meer geld gaat kosten.

1.3 Verouderde financiële data

Het niet accorderen van deze beleidskeuzenotitie betekent dat we deels terug moeten vallen op de oude financiële data.

Financiën

Uitvoering van scenario C kunnen wij met de huidig beschikbare financiële middelen dekken. Er is in de planperiode dan ook geen verhoging van de rioolheffing noodzakelijk.

1. De gemiddeld te dekken jaarlijkse lasten in de planperiode 2022-2026 bedragen bij scenario C circa € 5.57 miljoen (dit is inclusief de extra middelen voor structurele uitbreiding van de eigen organisatie);
   a. Uit de nulmeting voor het nieuwe GRP is gebleken dat de eigen organisatie structureel over te weinig capaciteit beschikt, zowel in de binnendienst als in de buitendienst. Hierdoor zijn de laatste jaren achterstanden ontstaan in de reguliere werkzaamheden (bijvoorbeeld bij het reinigen van de kolken waar inzet van derden nodig is om achterstanden weg te werken en het verwerken van rioolinspecties in het beheersysteem). Daarnaast worden bepaalde werkzaamheden momenteel niet uitgevoerd, bijvoorbeeld het opschonen/baggeren van watergangen (nabij overstorten) en het periodiek onderhoud van wadi's. Hierdoor is de kwaliteit van de voorzieningen de laatste jaren achteruit gegaan.
   b. De eigen organisatie is met de huidige capaciteit niet in staat invulling te geven aan alle activiteiten van scenario C. Derhalve is extra budget opgenomen om met ingang van 2022 de eigen organisatie structureel uit te breiden. Deze extra budgetten zijn onderdeel van de financiële paragraaf van de beleidskeuzenotitie (én dus meegenomen in de tariefberekening van de rioolheffing).
2. Het huidig niveau van de rioolheffing is circa € 5,04 miljoen (verwachte inkomsten 2022).
3. Er komen dus onvoldoende middelen binnen via de rioolheffing om de lasten van scenario C in de planperiode 2022-2026 volledig te dekken.
4. De achterliggende jaren is de voorziening gestaag gegroeid doordat een aanzienlijk deel van de begrootte uitgaven is uitgesteld/doorgeschoven. De voorziening had begin 2021 een stand van circa € 5,51 miljoen.
5. Om eventuele onvoorziene werkzaamheden c.q. risico's op te kunnen vangen stelt het college voor een ondergrens van de voorziening te hanteren van minimaal € 2,00 miljoen (dit staat gelijk aan ongeveer een derde van de jaarlijkse lasten over de planperiode 2022-2026). Met de huidige stand biedt de voorziening een meer dan voldoende financiële buffer.

6. Het college stelt voor het begrootte jaarlijks tekort in de planperiode (jaarlijks gemiddeld circa € 529.000) te dekken vanuit de voorziening. Daarmee is een stijging van de rioolheffing in de planperiode niet noodzakelijk.
7. Jaarlijks monitoren we via jaarrekening en begroting de ontwikkeling van de lasten. In 2026 aan het einde van de planperiode van dit nieuwe GRP maken we een nieuw besluit over de tariefontwikkeling van de rioolheffing.

Vervolg en planning

Na vaststelling van de beleidskeuzenotitie (voorzien in it Beslút van 10 februari 2022) geldt het vastgestelde scenario als geldend beleid. De technische onderbouwing van het vastgestelde beleidsscenario naar activiteiten, personele capaciteit en planjaar wordt uitgewerkt in het “naslagwerk GRP”. Dit naslagwerk wordt informatief voorgelegd aan de Raad. Dit zal begin 2022 plaatsvinden.

Communicatie + Participatie

Omdat klimaatveranderingen grote gevolgen hebben voor hoe we in de toekomst wonen en werken, vinden we het belangrijk om ook de stem vanuit de samenleving te horen én mee te nemen. De Raad en bewoners zijn daarom vanaf het begin betrokken bij het opstellen van het GRP. Op 23 september 2020 is er een bestuurlijke workshop geweest met de gemeenteraad. Vooruitlopend op deze avond zijn de bewoners benaderd via een enquête en is er op 10 maart 2020 een bewonersavond georganiseerd.

Op onze website is een projectpagina aangemaakt waar de bewoners de (tussen)resultaten van het planproces kunnen vinden. Na vaststelling van de beleidskeuzenotitie zal ook deze op de projectpagina geplaatst worden.

Bijlagen

1. Beleidskeuzenotitie GRP Noardeast-Fryslân 2022-2026 (revisie 05).
2. Kostenonderbouwing riolering 2022 Noardeast-Fryslân

Dokkum, 16 november 2021

Burgemeester en wethouders van de gemeente Noardeast-Fryslân,

de secretaris, H.J.C.M Verbunt MBA de burgemeester, mr. J.G. Kramer